

Sisekaitseakadeemia

Piirivalvekolledž

Avo Kubi

BK050

**PIIRI VALVAMINE EESTI-LÄTI MAISMAAPIIRIL
PEALE ÜHINEMIST SCHENGENI ÜHTSE
VIISARUUMIGA**

Lõputöö

Juhendaja:

Indrek Sild, MA

Kaasjuhendaja:

Viljar Kärk

Tallinn 2008

SISUKORD

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON	3
SISSEJUHATUS.....	4
1. NÕUDED PIIRIVALVE TEGEVUSELE SISEPIIRIL JA PÕHIÜLESANDED.....	7
1.1 Piirivalve tegevusvaldkonnad sisepiiril	7
1.2 Schengeni piirieskirjade nõuded sisepiiril.....	7
1.3 Piirivalve põhiülesanded sisepiiril.....	9
2. INTEGREERITUD PIIRIHALDUS NING PIIRI VALVAMISE ERISUSED SCHENGENI ÜHTSES VIISARUUMIS	11
2.1 Integreeritud piirihalduse dimensioonid	11
2.2 Tegevused sisepiiril tavatingimustes	13
2.3 Olukord Eesti-Läti piiril Schengeni ühtse viisaruumiga liitumise järgselt.....	17
2.4 Tegevus piirikontrolli ajutisel taastamisel	17
3. SISEPIIRIL ASUVATE ÜKSUSTE STRUKTUUR.....	20
3.1 Sisepiiri koordinaatsiooni- ja koostöö talitus.....	20
3.2 Valmidusüksus	27
4. KOMPENSATSIOONIMEETMETE RAKENDAMISE KAVA JA SELLE ELLUVIIMINE SISEPIIRIL.....	30
KOKKUVÕTE.....	35
PE3IOME.....	37
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU.....	39

LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Kolledž: Piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: mai 2008
Töö pealkiri: PIIRI VALVAMINE EESTI-LÄTI MAISMAAPIIRIL PEALE ÜHINEMIST SCHENGENI ÜHTSE VIISARUUMIGA	
Töö autor: Avo Kubi	allkiri:
<p>LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD TEEMAL “PIIRI VALVAMINE EESTI-LÄTI MAISMAAPIIRIL PEALE ÜHINEMIST SCHENGENI ÜHTSE VIISARUUMIGA“. TÖÖ ON KOKKU 40 LEHEL NING KASUTATUD ON 13 ALLIKAT. ANTUD TÖÖ KOOSNEB 4 PEATÜKIST.</p> <p>LÕPUTÖÖ ON KOOSTATUD SISEKAITSEAKADEEMIA REKTORI 09.02.2007 KÄSKKIRJAGA NR 5-8/81 KINNITATUD „KIRJALIKE ÜLIÕPILASTÖÖDE VORMISTAMISE JUHEND“ ALUSEL.</p> <p>LÕPUTÖÖ ON KIRJUTATUD EESTI KEELES NING RESÜMEE ON ESITATUD VENE KEELES.</p> <p>TÖÖ EESMÄRGIKS ON ANDA ÜLEVAADE PIIRIVALVE POOLT SISEPIIRIDEL TEHTUD ETTEVALMISTUSTÖÖDEST ENNE SCHENGENI ÜHTSE VIISARUUMIGA LIITUMIST JA TEGEVUSEST KOMPENSATSIOONIMEETMETE RAKENDAMISEL EESTI – LÄTI SISEPIIRIL PÄRAST SCHENGENI ÜHTSE VIISARUUMIGA LIITUMIST, NORMATIIVAKTIDE BAASIL, MIS REGULEERIVAD KOMPENSATSIOONIMEETMETE LÄBIVIIMIST. ÜLEVAATE TEGEMISEL ON ALUSEKS VÕETUD KAGU PIIRIVALVEPIIRKONNAS LÄBI VIIDUD TEGEVUSED EESTI JA LÄTI VAHELISEL RIIGIPIIRIL ENNE JA PÄRAST KAHE RIIGI LIITUMIST SCHENGENI ÜHTSE VIISARUUMIGA JA RIIKIDEVAHELISE PIIRI MUUTUMIST SISEPIIRIKS. ANTAKSE ÜLEVAADE SISEPIIRIL ASUVATEST STRUKTUURIÜKSUSTEST JA PÕHIÜLESANNETEST KOMPENSATSIOONIMEETMETE TEOSTAMISEL, TEGVUSE ÕIGUSLIKEST ALUSTEST.</p> <p>TÖÖ HÜPOTEESIKS ON VÄIDE, ET PIIRIVALVE ON EESTI-LÄTI SISEPIIRIL RAKENDANUD KÕIKI KOMPENSATSIOONIMEETMEID, MIS ON OLEMASOLEVATE TINGIMUSTE JA VAHENDITEGA VÕIMALIK.</p> <p>TÖÖ KÄIGUS ON VÄLJA SELGITATUD PIIRIVALVE TEGEVUSELE ESITATUD NÕUDED SISEPIIRIDE VALVAMISEKS JA PÕHILSED STRUKTUURIÜKSUSED, KES VIIVAD ELLU KOMPENSATSIOONIMEETMEID JA NENDE PÕHIÜLESANDED</p>	
Võtmesõnad : sisepiir, kompensatsioonimeetmed, õiguslikud alused	
Keywords : внутренняя граница, компенсационные методы, правовые основы	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud:	
Juhendaja allkiri: Indrek Sild	

SISSEJUHATUS

Eesti Vabariigile jaoks toimus 21.12.2007 kauaoodatud sündmus, mida oodati ja mille nimel tehti kõigi ametkondade poolt ettevalmistusi 2004 aasta 1 maist alates, kui Eesti Vabariik võeti vastu Euroopa Liidu täieõiguslikuks liikmeks. Selleks kauaoodatud sündmuseks oli Eesti Vabariigi liitmine Schengeni ühtse viisaruumiga.

06.12. 2007 võttis Euroopa Liidu Nõukogu vastu otsuse Schengeni acquis' sätete täieliku kohaldamise kohta Eesti Vabariigis, Tšehhi Vabariigis, Läti Vabariigis, Leedu Vabariigis, Ungari Vabariigis, Malta Vabariigis, Poola Vabariigis, Sloveenia Vabariigis ja Slovaki Vabariigis.¹

Tsiteerides Euroopa Liidu Nõukogu 06.12.2007 otsuse Artiklit 1 „1. I lisas osutatud Schengeni acquis' sätteid kohaldatakse asjaomaste liikmesriikide omavahelistes suhetes ning nende suhetes Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Itaalia Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Madalmaade Kuningriigi, Austria Vabariigi, Portugali Vabariigi, Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigiga ning samuti Islandi Vabariigi ja Norra Kuningriigiga alates 21.detsembrist 2007. sätteid mis reguleerivad isikute kontrollimise kaotamist sisepiiridel, kohaldatakse õhupiiride suhtes alates 30. märtsist 2008. Kõik piirangud Schengeni infosüsteemi kasutamisele asjaomastes liikmesriikides kaotatakse alates 21. detsembrist 2007”.²

Eeltoodud otsuse alusel lõpetati 21.12.2007 piirikontroll Eesti Vabariigi ja Läti Vabariigi vahelisel riigipiiril. Oma tegevuse piirikontrolli teostamisel lõpetasid ning suleti maanteedel Murati, Vastse-Roosa, Valga 1, Valga 2, Valga 3, Holdre, Lilli, Mõisaküla, Jäärja ja Ikla maanteepiiripunktid ning Valga raudteepiiripunkt. Piiripunktide vahelisel alal lõpetasid oma tegevuse Vastse-Roosa, Valga, Holdre, Lilli, Mõisaküla ja Ikla piirivalvekordonid. Samuti lõpetas Valgas tegevuse oma senisel kujul Lõunapiiri koordinatsiooni- ja piirialase koostöö

---

¹ Euroopa Liidu Nõukogu otsus Schengeni acquis' sätete täieliku kohandamise kohta Tšehhi Vabariigis, Eesti Vabariigis, Läti Vabariigis, Leedu Vabariigis, Ungari Vabariigis, Malta Vabariigis, Poola Vabariigis, Sloveenia Vabariigis ja Slovaki Vabariigis, lk 34. 2007. Brüssel. Euroopa Liidu Teataja

² Samas, lk 35

talitus. Talitus formeeriti ümber Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituseks, uue struktuuri ja põhiülesannetega.

Lõputöö teema valiku põhjustas vajadus teha vahekokkuvõtte piirivalve poolt ellu viidud tegevustest Eesti-Läti sisepiiril enne ja pärast liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Anda ülevaade Schengeni normatiivaktide nõuetest, millest piirivalve peab juhinduma oma tegevuses kompensatsioonimeetmete rakendamisel.

Töö eesmärgiks on uurida olemasolevaid rahvusvahelisi ja siseriiklike normatiivakte ning nende põhjal anda ülevaade, mida on piirivalve poolt tehtud Eesti-Läti sisepiiril kompensatsioonimeetmete rakendamiseks enne ja pärast liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Töö eesmärgi saavutamiseks seadis autor endale ülesandeks koguda kokku normatiivaktid, mis reguleerivad piirivalve tegevust sisepiiril kompensatsioonimeetmete elluviimisel.

Töö hüpoteesiks on väide, et piirivalve on Eesti-Läti sisepiiril rakendanud kõiki kompensatsioonimeetmeid, mis on olemasolevate tingimuste ja vahenditega võimalik.

Töö koosneb neljast osast. Esimeses osas autor toob autor välja piirivalve tegevusvaldkonnad, Schengeni piirieskirjade nõuded ja piirivalve põhiülesanded sisepiiril. Teises osas autor kirjeldab integreeritud piirihaldust Schengeni ühtses viisaruumis ning sellega seonduvaid tegevusi. Kolmandas osas antakse autori poolt ülevaade sisepiiridele kompensatsioonimeetmete rakendamiseks loodud struktuurüksustest, nende struktuurist ja põhiülesannetest. Neljandas osas annab autor ülevaate piirivalve poolt tegevuskavas³ enne Schengeni ühtse viisaruumiga liitumist püstitatud ülesannetest ning sellest, kui palju on püstitatud ülesannetest lahendatud.

Seoses sellega, et töö autor töötab Kagu Piirivalvepiirkonnas, siis kasutab ta oma töö käigus uurimustöö läbiviimiseks hetkel kehtivaid integreeritud piirihaldust ja kompensatsioonimeetmete rakendamist reguleerivaid Piirivalveameti peadirektori ja piirkonna ülema käskkirju, samuti teenistuse käigus saadud informatsiooni.

---

³ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007

Lõputöö kirjutamisel on kasutatud Euroopa Liidu Teatajas ja Riigi Teatajas ilmunud ning ametkonnasiseselt välja antud normatiivakte.

Autor tänab lõputöö juhendajat Indrek Silda ja kaasjuhendajat Viljar Kärki, kes aitasid kaasa lõputöö valmimisele.

1. NÕUDED PIIRIVALVE TEGEVUSELE SISEPIIRIL JA PÕHIÜLESANDED

1.1 Piirivalve tegevusvaldkonnad sisepiiril

Piirivalve tegevusvaldkondadeks on piiride valve, piirikontroll, illegaalse migratsiooni tõkestamine, vajadusel otsingu- ja päästetööde teostamine tegevuspiirkonnas ja lennuotsing maismaal ning piirivalvepiirkonna isikkoosseisule täiendõppe läbiviimine. Tegevusvaldkond on ka tulemuslik, riskianalüüsil põhinev võitlus salakauba ja illegaalse migratsiooniga, vajadusel valvamine mobiilsete üksuste, tehniliste vahendite ja teenistuskoores. Tulevikus tõhustub korrakaitse ülesannete täitmine. See on vajalik selleks, et viia võimalikult väikseks sisepiiril piirikontrolli- ja valve lõpetamisest tingitud riske, teostades kontrolli piirilähedastel aladel.

Eelpool loetletud tegevusvaldkonnad on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 15.märts 2006 aasta määrusega nr 562, millega kehtestati isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad ehk Schengeni piirieskirjad.

1.2 Schengeni piirieskirjade nõuded sisepiiril

Schengeni piirieskirjade Artiklis 21 Territooriumil toimuvad kontrollid on kirjas järgnev:

Piirikontrolli kaotamine sisepiiridel ei mõjuta:

- a) siseriikliku õiguse kohaselt politseikohustuste täitmist liikmesriikide pädevate asutuste poolt, niivõrd kui nimetatud kohustuste täitmine ei oma samaväärset toimet kontrollidega piiril; see kehtib ka piirialadel. Politseikohustuste täitmist esimese lause tähenduses ei või käsitleda samaväärsena kontrollide teostamisega piiril, kui:
  - i) politseimeetmete eesmärk ei ole piirikontroll,

- ii) politseimeetmed põhinevad üldistel politsei andmetel ja kogemusel, mis käsitlevad võimalikke ohte avalikule julgeolekule, ning nende eesmärk on eelkõige võidelda piiriülese kuritegevusega,
- iii) politseimeetmed kavandatakse ja teostatakse viisil, mis erineb selgelt välispiiridel teostatavatest korrapärastest isikukontrollidest,
- iv) politseimeetmed võetakse kohapealsete kontrollide alusel;
- b) iga liikmesriigi õiguse kohaselt julgeolekukontrollide teostamist pädevate asutuste, sadama- või lennujaamaametnike või vedajate poolt sadamates ja lennujaamades, kui selliseid kontrole teostatakse ka liikmesriigi piires reisivate isikute suhtes;
- c) liikmesriigi võimalust sätestada õigusakte, mis kohustavad omama või kaasas kandma pabereid või dokumente;
- d) kolmandate riikide kodanike Schengeni konventsiooni artikli 22 sätete järgset kohustust teatada oma viibimisest mis tahes liikmesriigi territooriumil.⁴

Igal Schengeni liikmesriigil on võimalik tõsise vajaduse tekkimisel ajutiselt taastada sisepiiril valve ja –kontroll riigi julgeoleku huvide tagamiseks.

Sisepiiridel piirikontrolli taastamise tingimused ja tähtajad on sätestatud Schengeni piirieskirjade Artikkel 23 Piirikontrolli ajutine taaskehtestamine sisepiiridel.

„Tõsise ohu puhul avalikule korrale või sisejulgeolekule võib liikmesriik artiklis 24 või erakorralise olukorra puhul artiklis 25 sätestatud korras erakorraliselt taaskehtestada piirikontrolli oma sisepiiridel piiratud ajavahemikuks kestvusega kuni 30 päeva või eeldatavalt rohkem kui 30 päeva kestva tõsise ohu puhul. Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise ulatus ja kestus ei või olla suurem ega pikem, kui on otseselt vaja tõsisele ohule reageerimiseks.

Kui tõsine oht avalikule korrale või sisejulgeolekule kestab kauem lõikes 1 sätestatud, võib liikmesriik artiklis 26 sätestatud korras pikendada piirikontrolli lõikes 1 osutatud alustel ning teha seda kuni 30-päevaste ajavahemike võrra, võttes arvesse võimalikke uusi tegureid.”⁵

Piirikontrolli taaskehtestamisel peab riik täitma kindlasti kõik tingimused, mis on sätestatud Schengeni piirieskirjade Artiklis 24 Menetlus ettenähtavate sündmuste puhul.⁶

---

⁴ Isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad), lk 11. 2006. Brüssel. Euroopa Liidu Teataja

⁵ Samas, lk 12

Kui liikmesriik kavatseb artikli 23 lõike 1 alusel taaskehtestada piirikontrolli sisepiiridel, teatab ta sellest esimesel võimalusel teistele liikmesriikidele ja komisjonile, ning esitab järgmise teabe niipea, kui see on kättesaadav:

- a) kavandatava taaskehtestamise põhjused, kirjeldades üksikasjalikult sündmusi, mis kujutavad endast tõsist ohtu avalikule korrale või sisejulgeolekule;
- b) kavandatava taaskehtestamise ulatus, täpsustades, kus piirikontroll taaskehtestatakse;
- c) ametlike piiripunktide nimed;
- d) kavandatava taaskehtestamise kuupäev ja kestus;
- e) kui see on asjakohane, siis meetmed, mida teised liikmesriigid peaksid võtma.⁷

1.3 Piirivalve põhiülesanded sisepiiril

Piiriületava kuritegevuse ja illegaalse immigratsiooni tõkestamiseks läheb rõhuasetus informatsiooni kogumisele ja analüüsimisele ning suurenevale koostööle kohalike elanike, omavalitsuste ning riigi sisejulgeolekut tagavate ametkondade ja rahvusvaheliste struktuuridega, selleks et avastada ja ennetada võimalikke õiguserikkumisi. Tuleviku töösuunaks on efektiivne, riskianalüüsil põhinev valvamine mobiilsete üksuste ja tehniliste vahendite kaasabil.

Piirivalve põhiülesanneteks jäävad:

1. välismaalaste riigis viibimise seaduslikkuse kontroll;
2. avaliku korra kindlustamine;
3. teabe kogumine, analüüsimine ja säilitamine olukorra kohta riigipiiril;
4. riigipiiri vägivaldse muutmise takistamine;
5. päästeotsingute teostamine maismaal;
6. ajutine piirikontrolli ja valve taastamine piiripunktis ja piiripunktide vahelisel alal;
7. vajadusel riigipiiri tugevdatud valvamine tegevuspiirkonnas või selle mõnes lõigus;

---

⁶ Isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad), lk 11. 2006. Brüssel. Euroopa Liidu Teataja, lk 12

⁷ Samas, lk 27

8. koostöös politsei ja tolliga ühisoperatsioonide ettevalmistamine, osalemine ja korraldamine.

Täiendavalt põhiülesannetele:

- a. kriminaalasjade kohtueelse menetlemise korraldamine ja teostamine;
- b. jälitustegevuse teostamine;
- c. väärteoasjade menetlemine;
- d. võimalike esitatavate varjupaigataotluste vastuvõtu- ja kiirmenetluse teostamine;
- e. väljasõidukohustuse sundtäitmine;
- f. haldusülesannete täitmine;
- g. kalapüügi- ja jahipidamiseeskirjade täitmise kontrollimine;
- h. õhuruumi kontrollimine olemasolevate tehnikavahenditega;
- i. päästetöodes osalemine;
- j. piiririba ja –märkide seisundi jälgimine ja korrashoid vastavalt riikidevaheliste lepingutega ja Vabariigi Valitsuse kehtestatud korrale.

Autori arvates on piirivalvele püstitatud ülesandeid piisavalt, kui isegi mitte veidi rohkem, kui ollakse võimelised teostama praeguse olemasoleva isikkoosseisuga. Sisepiiridel on hetkel struktuurijärgselt teenistust läbi viimas 47 piirivalveametnikku⁸

Piirivalvepiirkond tagab seadustest ja muudest õigusaktides tulenevate ülesannete täitmise. Vastavalt volitustele tehakse rahvusvahelist piiriülest koostööd piirijulgeoleku ning pääste valdkonnas. Tehakse koostööd kõigi partnerorganisatsioonidega ja kohalike omavalitsustega piirivalvepiirkonnale püstitatud ülesannete täitmiseks.

---

⁸ Piirivalveameti peadirektori käskkirja nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

2. INTEGREERITUD PIIRIHALDUS NING PIIRI VALVAMISE ERISUSED SCHENGENI ÜHTSES VIISARUUMIS

2.1 Integreeritud piirihalduse dimensioonid

2006 toimunud Schengeni hindamissmissioonide käigus toodi välja, et Eesti piirivalve on professionaalne ja iseseisev organisatsioon, kes vastutab piiriturvalisuse eest. Ta omab ressursse ja käsuliin on selge. See garanteerib põhimõtteliselt ühtse lähenemise ning organisatsiooni tuleks võtta, kui parimat praktikat Schengeni kataloogist. Lähtudes hindamisraportites toodust, saab väita, et piirivalve toimib Euroopa Liidu integreeritud piirihalduse alusel.⁹

Integreeritud piirihalduse mudel, kui selline on kirjeldatud A Tikk ja M. Käbin poolt eesti keelde tõlgitult „Välispiiride valve, väljasaatmine ja tagasivõtmine. Soovitused ja parim praktika”

Integreeritud piiri haldus koosneb järgmistest dimensioonidest

1. piirikontroll (kontroll piiril ning piiride valve), mis on defineeritud Schengeni piirieskirjas, sisaldades samuti vastavaid riskianalüüse ning kriminaalluuret;
2. piiriüleste kuritegude avastamine ja uurimine koostöös kõikide riigi julgeolekuasutuste vahel;
3. nelja taseme kontrolli mudel:
  - tegevuse kolmandates riikides, päritolu- ja transiidimaades;
  - koostöö naaberriikidega;
  - välispiiridel rakendatavad meetmed;
  - edasised tegevused vaba liikumise alal.

---

⁹ Piirivalveamet peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 2-3

4. koostöö asutuste vahel tagamaks integreeritud piirihaldus (riigi julgeolekuasutuste ja teiste asjassepuutuvate asutuste vahel) ja rahvusvaheline koostöö;
5. tegevuse koordineerimine ja siduvus liikmesriikide, Euroopa Liidu organisatsioonide ja teiste institutsioonide vahel.¹⁰

Nende dimensioonide kohaselt ootab piirivalvet ees suur töö, tuleb luua uusi ja arendada edasi vanu juba olemasolevaid rahvusvahelisi ja siseriiklike kontakte erinevate institutsioonidega, selleks et tagada jätkuvalt tõhus töö.

Esimene tase rakendub läbi Välisministeeriumi. Piirivalve osaleb viisataotluste koostöölastamisel ning informatsiooni vahetamisel saatkondadega. Eesmärgiga paremustada koostööd saatkondadega ja tuginedes Soome praktikale on piirivalvel otstarbekas saata sideohvitseride ja dokumendieksperte teistes riikides (kus on täheldatud suurenenud immigratsiooni survet siseneda Euroopa Liitu) asuvasse Eesti saatkondadesse. Saatkondade valik toimub riskianalüüsipõhiselt. Sideohvitseride ja dokumendiekspertide ülesandeks saab informatsiooni kogumine ja vahetamine ning illegaalse immigratsiooni riskide alane nõustamine.¹¹

Teise tasemega tegeleb piirivalve talle antud volituste piires, osaledes erinevates rahvusvahelistes organisatsioonides, töögruppides, komisjonides ning sõlmides kahe- või kolmepoolseid koostööleppeid naaberriikide partneritega koostöö paremustamiseks. Tuginedes riskianalüüsidele viiakse koostöös teiste liikmesriikidega läbi piiriüleseid operatsioone ning luuakse ühiseid kontaktpunkte.¹²

Teise taseme elluviimisel käib autori arvates väga aktiivne tegevus, piirivalve tegutseb aktiivselt rahvusvahelistes organisatsioonides nt FRONTEX, sõlmitud on koostööleppeid naaberriikidega näitena võiks tuua Eesti ja Läti vaheline koostöölepe „Valga-Valka kontaktpunkti loomisest.”¹³

---

¹⁰ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 2-3

¹¹ Samas, lk 3

¹² Samas, lk 3

¹³ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka” kontaktpunkti tegevusest. Valga: 2007

Kolmanda tasemega tegeleb piirivalve koos asjaomaste ametkondadega vastavalt seaduses sätestatud ülesannetele.

Kolmanda taseme elluviimine toimub autori arvates täiesti korralikult, toimub aktiivne koostöö.

Neljas tase rakendub koostööna riigi julgeolekut tagavate ametkondade vahel. Piirivalvel on vajalik üle vaadata ning vajadusel paremustada tegevused, mille läbi piirivalve tagab talle pandud ülesannete täitmise riigi territooriumil. Antud tase hõlmab ka tegevusi sisepiiril ning sisemaal. Piirivalve ülesandeks on võidelda illegaalse immigratsiooni ja piiriülese kuritegevusega ning vältida ohtu liikmesriikide sisejulgeolekule, avalikule korrale ja rahvusvahelistele suhetele. Meetmed illegaalse immigratsiooni ja piiriülese kuritegevuse tõkestamiseks tuleb tagada Schengeni riikide territooriumil rahvusliku informatsioonil tugineva ja rahvusvahelise õigusega kooskõlas oleva otsimise, kontrollimise ja jälitustegevuse tõhustamise läbi.¹⁴

Neljanda tasandi elluviimiseks on piirivalve poolt kompensatsioonimeetmete paremaks rakendamiseks uuendatud varasemad koostöökokkulepped. Uuendatud lepped sisaldavad juhiseid tegutsemiseks Schengeni ühtses viisaruumis nt koostöölepe Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri vahel.¹⁵

2.2 Tegevused sisepiiril tavatingimustes

Schengeni ühtse viisaruumiga liitumine tõi endaga kaasa selle, et liikumine sisepiiridel muutus kontrollivabaks. Inimestele on see positiivne nähtus, saab ju liikuda riikide vahel ilma takistusteta. Samas see muudab olukorra jõustruktuuridele raskemaks, kuna seda hakkavad kasutama ära ka kuritegelikud jõud, te viia ellu oma õigusvastaseid tegusid.

---

¹⁴ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 4

¹⁵ Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. Võru: Kagu PVP, 2007

Olukorras, kus sisepiire võib ületada igas kohas, ilma et isikud, olenemata nende kodakondsusest, piiril kontrollitakse, on rakendatavate meetmete eesmärgiks võidelda piiriülese kuritegevusega. Piiriülese kuritegevuse ja illegaalse immigratsiooni tõkestamiseks viiakse rõhuasetus informatsiooni kogumisele ja analüüsimisele ning koostööle elanike, kohalike omavalitsuste, riigi julgeolekut tagavate ametkondade ja rahvusvaheliste organisatsioonidega. Vajalik on üle vaadata koostöölepingud ja lisada punkte integreeritud piirihaldamise süsteemi rakendamiseks. Väikeses, piiratud ressursidega riigis, tuleb sisejulgeolekut tagavaid organisatsioone käsitada kui koostöövõrgustikku. Koostöö korraldamisel koostööpartneritega riigi sisejulgeoleku tagamiseks lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- kriminaalluure- ja operatiivinformatsiooni ja muu teabe aktiivne vahetamine pädevate asutuste vahel;
- ühisoperatsioonide korraldamine;
- ühiste mobiilsete patrullide kasutamine;
- ühiste uurimismeeskondade moodustamine;
- ühiste luuremeeskondade kasutamine;
- andmebaaside ristkasutamine;
- varustuse jagamine koostööpartnerite vahel ja koostöö arendamine varustuse hankimisel.¹⁶

Reaalses elus toimub põhimõtete järkjärguline elluviimine. Käib aktiivne operatiivinfo vahetus, sisepiiril korraldatakse ühisoperatsioone politsei ja tolli osavõtul, politseiga toimuvad mobiilsed ühispatrullid, kasutatakse üksteise andmebaase.

Vaatamata sellele, et kadusid ära piiripunktid ja kordonid, tuleb siiski tagada kontroll piiriülese kuritegevuse ja illegaalse immigratsiooni takistamiseks sisepiiridel. Kompensatsioonimeetmete rakendamise ülesande täitmiseks loodi mobiilsed üksused, mis alaliselt ei paikne endiste kordonite sarnaselt, vaid neid on võimalik paigutada vajadusel kohtadesse, kus riskianalüüsi järgi on olemas reaalne oht.

Neljanda taseme meetmetena loodi piirivalve liikuvad üksused, mille paiknemiskoht ning koosseisud määrati riskianalüüsist tulenevalt.

---

¹⁶ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 4

Piirivalve liikuvate üksuste eesmärkideks seatakse preventsiionitöö ja Eestis illegaalselt viibivate isikute tabamine. Koostöö sisejulgeolekut tagavate ametkondadega viiakse läbi ühispatrulle ja ühisoperatsioone, mis on suunatud konkreetsete olukordade ja probleemide lahendamisele. Ühisoperatsioone kavandatakse ette ametkondade tööplaanides ja vajadusel viiakse läbi ka väljaspool tööplaani kiiret reageerimist nõudvate ülesannete lahendamiseks. Piirivalve liikuva üksuse töö planeerimisel tuginetakse kogutud informatsioonile, riskihindamisele, vihjeinfole ja eelnevale kontrollikogemusele. Töö planeerimisel arvestatakse teiste operatsioonide, erakorraliste sündmuste ja massirahutustega.¹⁷

Mobiilsed üksused on vajalikud moodustised, kuid selleks, et nad saaksid tegeleda konkreetsetelt ainult oma tööga, vaevamata ennast administratiivküsimustega, peab olema veel vahepealne lüli, kes arendaks koostööd nii siseriiklikult, kui ka naaberriikidega ja koordineeriks tegevust.

Eeltoodud probleemi lahendas piirivalve sellega, et liikuvad üksused on Sisepiiride koordinatsiooni- ja koostöö talituse alluvuses. Talituse põhiülesandeks omakorda ongi tegelda administratiivküsimustega, et liikuvad üksused saaksid tegeleda oma põhiülesandega - kompensatsioonimeetmete rakendamisega.

Hetkel toimivad mobiilsed üksused oma võimekuse minimaalsel tasemel, kuna puuduvad täies ulatuses tehnilised vahendid, mis on planeeritud Piirivalveameti poolt loodud tegevuskavas.¹⁸ Vaatamata sellele on suudetud tagada sisejulgeolek sisepiiril.

Riikide vahelise koostöö edukaks toimimiseks sisepiiril loodi Valga linna Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus, mille põhiülesanneteks on:

1. piiriülese ja siseriikliku koostöö korraldamine teiste riigiasutuste ning kohalike omavalitsuste üksustega siseriikliku julgeoleku ja majandustegevuse tagamisel;
2. piirikontrolli taaskehtestamise korraldamine ja teostamine;
3. talitusele alluvate üksuste tegevuse koordineerimine;
4. siseriikliku julgeoleku tagamiseks ja teostamiseks informatsiooni kogumine piirivalve pädevuse piires.¹⁹

---

¹⁷ S Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 4

¹⁸ Samas, lisa 5

¹⁹ Siseministri määrus nr 51 Kagu Piirivalvepiirkonna põhimäärus

Autori arvates on talitus oma ülesannetega piisavalt hästi hakkama saanud, on suudetud töösse rakendada tegevuskavas²⁰ planeeritud tegevused, loodud on funktsioneeriv kontaktpunkt, toimub liikuvate üksuste tegevus koostöös politseiga.

Põhimääruse järgi määratud põhiülesanded, kuid aja jooksul lisandub neid ülesandeid veelgi, kuna vastutusala sisepiiril on pikk ja koostöö kohalike omavalitsuste, jõustruktuuridega ja naaberpiirivalvega, mis varasemalt loodud vajab jätkamist.

Lisaks põhimääruses toodud ülesannetele tuleb täita järgmised täiendavad lisäülesanded, mis lisandusid Schengeni ühtse viisaruumiga liitumisel:

1. informatsiooni kogumine ja riskianalüüside tegemine;
2. piiril isikute üleandmise korraldamine väljasaatmisel;
3. piirivalve pädevuses oleva piiriülese jälitustegevuse ja ühisoperatsioonide koordineerimine;
4. Eesti ja Läti siseriiklikes registrites sisalduva informatsiooni vahetamine;
5. riigipiiri tähistuse ja hoolduse koordineerimine;
6. elanikkonna nõustamine ja nendega suhtlemine;
7. piirikontrolli ajutise taaskehtestamise koordineerimine;
8. Liikuvate üksuste töö koordineerimine.²¹

Kolmandat ja neljandat taset aitavad oma tegevusega katta ka piirivalve valmidusüksused. Valmidusüksuse eesmärgiks on tõsta piirivalve võimekust kriisisituatsioonides (nt terrorism, HOLK, merepääste) lahendamisel, mis seisneb piirivalve mobiilse reageerimise võimekuse tagamises. Tavaolukorras kasutatakse valmidusüksust riskianalüüsidele põhinevatel kompensatsioonimeetmete rakendamisel.²² Selleks peaks valmidusüksus omama oma koosseisus alalist 15-20 piirivalveametnikust koosnevat rühma, mis igapäevaselt tegeleb väljaõppega erinevate kriisisituatsioonide lahendamiseks ning abistavad liikuvaid üksuseid teenistuses. Samas tegeleb Valmidusüksus ka täiendõppe teostamisega rühmale, mis on moodustatud teistest struktuurüksustest suunatud piirivalveametnikest.

---

²⁰ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007

²¹ Samas, lk 9

²² Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 5

2.3 Olukord Eesti-Läti piiril Schengeni ühtse viisaruumiga liitumise järgselt

Pärast Schengeni ühtse viisaruumiga liitumist 21.12.2007 kaotati Eesti Vabariigi poolt vastavalt Schengeni õigusaktidele piirikontroll sisepiiril. Kõrvaldati kõik sujuvat liiklust takistavad tõkked maanteepiiripunktides. Seni suletud ja kraavidega tõkestatud maanteed avati kohalike omavalitsuste ja teehooldusfirmade vahelise koostöö tulemusena.

Eesti-Läti riigipiiril suleti kõik piirivalvekordonid ja piiripunktid, kuna majanduslikult ei ole otstarbekas hoida neid töövalmiduses piirikontrolli ajutise kehtestamise tarvis. Sisepiiril vabanenud ressursid suunati välispiiridele ning kompensatsioonimeetmete rakendamiseks.

2.4 Tegevus piirikontrolli ajutisel taastamisel

Tõsise ohu puhul avalikule korrale või sisejulgeolekule võib Euroopa ühtsesse viisaruumi kuuluv liikmesriik vastavalt Schengeni piirieskirjas toodule taaskehtestada piirikontrolli oma sisepiiridel piiratud ajavahemikus (Schengeni piirieskiri III jaotis II peatükk art 23)

Piirikontrolli ajutisel taastamisel on määratud piiriületuskohtadeks Eesti-Läti piiril vastavalt Vabariigi Valitsuse 20.03.2008 a määrusega nr 69 „Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2002. a määruse nr 205 „Rahvusvaheliseks liikluseks avatud piiripunktid” muutmise” Ikla, Murati, Mõisaküla, Valga-1 ja Valga-3 piiripunkt maanteedel ning raudteel Valga raudteejaama piiripunkt.

Piiripunktidesse viivatele teedele paigaldatakse piirikontrolli läbiviimiseks vajalikud liiklusmärgid. Piirikontrolli ajutiseks taaskehtestamiseks Eesti-Läti riigipiiril sõlmitakse valitsuste vahel leping, milles kajastatakse võimalike ühiste ressursside kasutamist.²³

---

²³ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 6

Piiripunktide mehitamiseks piirikontrolli ajutisel taaskehtestamise ajal kasutatakse piirivalve liikuvate üksuste isikkoosseisu ning võimalusel Sisekaitseakadeemia Piirivalvekolledži isikkoosseisu.

Valmidusüksust kasutatakse piirikontrolli ajutisel taaskehtestamisel kriminaalluurel põhinevast riskianalüüsist tulenevate ohtude minimeerimiseks ning täiendavate julgeolekumeetmete rakendamiseks.²⁴

Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise ajal läbivad kõik isikud piirikontrolli. Millises ulatuses piirikontrolli teostatakse, selle määrab ära Vabariigi Valitsus oma otsuses. Piiripunktides kasutatava piirivalve isikkoosseisu suurus sõltub kehtestatud piirikontrolli ulatusest.

Piirikontrolli ajutise taaskehtestamise kohtade vahelisel riigipiiril teed suletakse ja tagatakse valve koostööpartnerite abil. Võimalikke teid, mis vajavad sulgemist piirikontrolli ajutisel taaskehtestamisel on 36, mille sees on kohad, kus taastatakse piirikontroll. Koostööpartnereid kavandatakse kasutada patrull- ja vaatlustegevuses piirikontrolli taaskehtestamise kohtade vahelisel riigipiiril ning piiripunktides julgeoleku tagamises. Ajutine teede sulgemine tõkete abil toimub koostöös kohalike omavalitsustega.²⁵

Seoses piirivalvekordonite ja piiripunktide sulgemisega ühinemisel Schengeni viisaruumiga ei ole enam võimalik kasutada tänasel päeval piirivalve valduses olevaid hooneid ja rajatisi piirikontrolli ajutisel taaskehtestamisel piirikontrolli teostamiseks ja isikkoosseisu majutamiseks. Selleks ajaks paigaldatakse nendesse kohtadesse piirivalvurite tööruumidena sisustatud teisaldatavad kontrollpunktid., mis saavad olema renditavad moodulmajad või soojakud, mis komplekteeritakse piirikontrolliks vajaliku tehnikaga.

Piirikontrolli ajutisel taaskehtestamisel on majanduslikult otstarbekas sõlmida piiriäärsete ööbimisasutustega eellepingud, et vajadusel kindlustada piirivalvurid ööbimiskohtade ja toitlustamisega.²⁶ Hetkel seda veel ei teha, kuid lepingute sõlmimisega hakatakse tegelema siis, kui on ette planeeritud sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamine.

---

²⁴ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 1.

²⁵ Samas, lk 6

²⁶ Samas, lk 6

Piirikontrolli teostamiseks kasutatakse piirivalve liikuvate üksuste tehnikat, mida nad kasutavad igapäevaselt ning ettevalmistatud teisaldatavaid kontrollpunkte, mis transporditakse piirile piirikontrolli taaskehtestamisel ning on varustatud piirikontrolli läbiviimiseks vajaliku varustusega.²⁷

---

²⁷ Piirivalveameti peadirektori kk nr 597 Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2006, lk 6

3. SISEPIIRIL ASUVATE ÜKSUSTE STRUKTUUR

Kompensatsioonimeetmete rakendamiseks sisepiiril Eesti ja Läti vahel loodi Piirivalveameti peadirektori 27.12.2007 käskkirjaga nr 248²⁸ Eesti-Läti vahelisele lõigule Lääne Piirivalvepiirkonda Pärnu kordoni struktuuri 1 liikuv üksus ja Kagu Piirivalvepiirkonda Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse koosseisu 3 liikuvat üksust.. Lisaks sellele loodi Kagu Piirivalvepiirkonna koosseisus Valmidusüksus, asukohaga Valga linn.

3.1 Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus

Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus asub Valga linnas endise Valga Piirivalvepiirkonna staabi territooriumil. Tema põhiülesanneteks on:

1. piiriülese ja siseriikliku koostöö korraldamine teiste riigiasutuste ning kohalike omavalitsuste üksustega siseriikliku julgeoleku ja majandustegevuse tagamisel;
2. piirikontrolli taaskehtestamise korraldamine ja teostamine;
3. talitusele alluvate üksuste tegevuse koordineerimine;
4. siseriikliku julgeoleku tagamiseks ja teostamiseks informatsiooni kogumine piirivalve pädevuse piires.²⁹

Põhiülesannete täitmisel talitus tagab:

1. koostöö korraldamise teiste ametiasutustega oma tegevusvaldkonna piires sisepiiril;
2. piiriesinduse korraldamine EV – LV vahelisel riigipiiril piiriesindaja asetäitja pädevuse piires;
3. liikuvate üksuste koostöö juhendamise ja teenistuse koordineerimise;
4. liikuvate üksuste analüüside ja ülevaadete koostamise teenistusliku tegevuse üle;

---

²⁸ Piirivalveameti peadirektori käskkirja nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

²⁹ Siseministri määrus nr 51 Kagu Piirivalvepiirkonna põhimäärus

5. liikuvate üksuste teenistusliku tegevuse ja piirijuhtumite lahendamise koordineerimise, juhendamise ja kontrollimise;
6. sisepiiri olukorra monitooringu ja analüüside tegemise avastatud õigusrikkumiste lahendamiseks
7. teenuslike eeskirjade ja juhendmaterjalide välja töötamise ning rakendamise;
8. dokumentatsiooni süstematiseerimise, käitlemise ning hoidmise korraldamise ja selle hilisema arhiivi üleandmise vastavalt piirkonna asjaajamise korrale;
9. informatsiooni kogumise ja riskianalüüside teostamise kompensatsiooni meetmete rakendamiseks.³⁰

Nagu Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse ülesannetest lähtub langeb talitusele põhirõhk kogu kompensatsioonimeetmete rakendamise osas, nemad on jõud, kes peavad koordineerima ja ellu viima sisejulgeoleku alast tegevust.

Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus allub otse piirkonna ülemale ning tema struktuur kehtestati peadirektori 27.12.2007 käskkirjaga nr 23³¹.

Kokku koosneb talitus 45 inimesest, kellest piirivalveteenistuses on 42 ja avalikus teenistuses 3.

Oma tegevuse juhindub Sisepiiri koostöö- ja koordinatsiooni talitus Eesti Vabariigis kehtestatud kehtivatest õigusaktidest, riikidevahelistest lepingutest, Piirivalveameti ja Kagu Piirivalvepiirkonna ja Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse põhimäärustest. Lisaks veel Piirivalveameti peadirektori ja Kagu Piirivalvepiirkonna ülema käskkirjadest.³²

Moodustavad Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse järgmised üksused:

1. Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus, mille koosseisus on järgmised piirivalve- ja avaliku teenistuse ametnike ametikohad – ülem, ohvitser, referent, arvutispetsialist ja sidspetsialist.

---

³⁰ Piirivalvepiirkonna ülema kk nr 8 Kagu Piirivalvepiirkonna Sisepiiride koordinatsiooni- ja koostöö talituse põhimääruse kinnitamine. Võru: Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus. 2008, lk 3

³¹ Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

³² Kagu Piirivalvepiirkonna ülema kk nr 8 Kagu Piirivalvepiirkonna Sisepiiride koordinatsiooni- ja koostöö talituse põhimääruse kinnitamine. Võru: Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talitus. 2008, lk 3

Eeltoodud talituse ametnike ülesandeks on tagada kogu talituse töö organiseerimine ja selle sujuv tõrgeteta funktsioneerimine.

Ülem ning teda äraolekul asendav ohvitser oma põhiülesannete täitmisel:

- a) töötab välja oma tegevusvaldkonda kuuluvate käskkirjade, korralduste ja tegevusjuhendite kavandid või osaleb nende väljatöötamisel;
- b) teostab teenistuslikku järelvalvet oma tegevusvaldkonda kuuluvate käskkirjade, korralduste ja tegevusjuhendite täitmise üle ja vajadusel teeb piirkonnaülemale ettepanekuid käskkirjade, korralduste ja tegevusjuhendite muutmiseks, täiendamiseks või kehtetuks tunnistamiseks;
- c) viib läbi distsiplinaarjuurdluseid vastavalt piirkonnaülema käsule;
- d) korraldab tegevusvaldkonda kuuluvate koostöölepingute väljatöötamist ja sõlmib ning jälgib võetud kohustuste täitmist;
- e) esitab piirkonnaülemale märgukirju talituse tegevusvaldkonnas ilmnunud probleemide kohta ning teeb ettepanekuid probleemide kõrvaldamise viiside kohta;
- f) vaatab läbi talitusse suunatud, piirkonnaülemale saadetud selgitustaotlused, märgukirjad, teabenõuded, avaldused ja muud dokumendid ning valmistab ette vastuse ja vajadusel muude dokumentide kavandid;
- g) nõuab piirkonna struktuurüksustelt talituse ülesannete täitmiseks kirjalikke teabetaotlusi ja suulist teavet;
- h) osutab piirkonna struktuurüksustele abi ja teeb nendega koostööd talituse põhiülesannete piires;
- i) teeb oma pädevuse piires koostööd teiste asutuste ja organisatsioonidega.³³

Referendi kaudu korraldatakse dokumendihaldus ning side- ja arvutispetsialist tagavad oma vastutusalas oleva tehnika hoolduse ja korrashoiu.

2. Planeerimis- ja analüüsigrupp, mis allub otse Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse ülemale ja selle koosseisus on järgnevad ametikohad – ohvitser, teabeohvitser ja 2 teabevanemallohvitseri.

---

³³ Kagu Piirivalvepiirkonna ülema kk nr 8 Kagu Piirivalvepiirkonna Sisepiiride koordinatsiooni- ja koostöö talituse põhimääruse kinnitamine. Võru: Kagu PVP. 2008, lk 5-6

Grupi ülesandeks on koguda informatsiooni liikumatelt üksustelt, kohalikelt elanikelt, koostööpartneritelt ja muudest allikatest. Saadud informatsioon töödeldakse ja analüüsitakse nende poolt ning saadud tulemused edastatakse liikuvatele üksustele, kes selle alusel planeerivad oma teenistuse. Vajadusel saadetakse analüüsi tulemused kontaktpunktile väliskoostööpartneritele edastamiseks

3. Kontaktpunkt, mis allub otse talituse ülemale ning mille koosseisus on järgnevad ametikohad - kontaktpunkti vanem ja 5 vanemallohvitseri. Eeltoodud struktuurist ei piisa kontaktpunkti ööpäevaseks teenistuse tagamiseks, selletõttu on kontaktpunkti ülema käsutusse suunatud veel 5 vanemallohvitseri valmidusüksuse struktuurist.

Kontaktpunkti loomise eesmärk oli kiirendada informatsiooni vahetamist Eesti ja Läti piirivalve vahel pärast Schengeni ühtse viisaruumiga liitumist. Selletõttu omavahelise informatsiooni kiiremaks edastamiseks sõlmisid kahe riigi piirivalved kõigepealt ametite tasandil 02.novembril 2007 Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve ja Eesti Vabariigi Piirivalveameti vahelise leppe kontaktpunkti moodustamiseks.³⁴

Selle lepingu alusel sõlmiti „Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka” kontaktpunkti tegevusest”, millele kirjutasid Valga linnas 20.12.2007 alla kummagi riigi piirivalvete poolt piiriesindajad.

Lepinguga määrati „Valga-Valka” kontaktpunkti asukohaks Läti Vabariigi territooriumil paiknev ühispiiripunkt „Valka 1-Valga 3”.

Kontaktpunkt on tegevuses ööpäevaringselt ning selle tegevuse koordineerimiseks on mõlema riigi piirivalvete poolt määratud kontaktpunkti ülemad. Ülemate pädevuses on kontaktpunkti tegevusega seotud jooksvate küsimuste lahendamine, juhul kui küsimuse lahendamine nende vahel ei ole võimalik, siis toimub lahendamine mõlema poole piirkondade tasandil.³⁵

---

³⁴ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka” kontaktpunkti tegevusest. Valga: 2007, lk 1

³⁵ Samas, lk 1

Lepingu artikliga 3 määratakse ära kontaktpunkti töökorraldus. Selle järgi omavad kontaktpunkti ametnikud pädevust täita järgnevat tööülesandeid:³⁶

- a) informatsiooni vahetamine;
- b) suhtlemine oma poole riigiasutustega, informatsiooni pärimine;
- c) teenistusalase suhtluse vahendamine;
- d) koostöö oma riigi õiguskaitseorganitega ning muude riigiasutustega;
- e) koostöö, informatsiooni ning kogemuste vahetamine analoogsete kontaktpunktide ametnikega;
- f) abi osutamine teiste riikide õiguskaitseorganitele rahvusvaheliste operatsioonide läbiviimisel;
- g) ülemate poolt nende pädevuse piires antud teiste ülesannete täitmine;
- h) suhtlemine poolte riigikodanikega riigipiiri ületamise küsimustes.

Sama artikliga 3 määratakse ära ka informatsiooni liigid, mida on õigus vahetada läbi kontaktpunkti:

- tagaotsitavaks kuulutatud isikud, sõidukid, esemed, kunstilise väärtusega esemed ja muud väärtesemed;
- mittesoovitavad isikud ja õigusrikkumisi või kuritegusid sooritanud isikud;
- väljastatud viisad ning kasutatud templid;
- riigipiiri ületavad isikud ja sõidukid;
- poolte riiklikes andmebaasides sisalduvad isikud, sõidukid ja dokumendid;
- poolte riiklike dokumentide, ID kaartide, töötõendite ning sõidukite registreerimisdokumentide näidised;
- poolte riigiasutuste poolt väljastatud dokumendid või kadunud, varastatud ja kehtetud dokumendid ning nende võltsingute tüübid;
- relvade, laskemoona, radioaktiivsete materjalide, lõhkeainete ning kahese kasutusega materjalide illegaalne liikumine;
- avalikud sündmused, kriminegeensed olukorrad ja piiriäärsetel aladel asetleidnud sündmused;
- illegaalse migratsiooni korraldajad, meetodid, liikumine ja muu esimesega seonduv informatsioon;

---

³⁶ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka” kontaktpunkti tegevusest. Valga: 2007, lk 1-2

- poolte palved otsinguoperatsioonide korraldamiseks;
- ärahoitud ning sooritatud terrorismiaktid ja terrorismiga seotud isikud ning grupid;
- narkootikumide, saasteainete ning nende lähteainete illegaalne liikumine ning sellega seotud isikud;
- muu kontaktpunkti töös vajaminev informatsioon.³⁷

Eeltoodud lepingu alusel kohustub Läti pool võimaldama Eesti poolele tööks vajalikud ruumid ning mööbli. Kontaktpunkti ametnike tööks vajalikud vahendid ja sideliinide ühenduse, hoolduse ning laienduse tagab kumbki pool ise.³⁸

4. Liikuvad üksuseid on sisepiiril kokku 4, kuid nendest kolm on Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse koosseisus ning 1 Lääne Piirivalvepiirkonna Pärnu piirivalvekordoni struktuuris. Vaatamata sellele on nende koosseisud identsed, ning ühe liikuva üksuse koosseisus on järgmised ametikohad- üksuse ülem, 5 vanemallohvitseri ja 4 vanempiirivalvurit.

Alluvad liikuvad üksused tavaolukorras oma struktuurüksuse ülemale, kuid eriolukordades st üle Eestilise operatsiooni läbiviimisel või sündmuse lahendamisel suunatakse liikuvad üksused vajadusel PVA peadirektori käsutusse.³⁹

Liikuvaid üksuseid võib vajadusel kaasata rahvusvaheliste operatsioonide läbiviimisele väljaspool Eestit. Kulud kaetakse vastavalt rahvusvahelistele lepingutele ja võetud kohustustele.⁴⁰

Liikuvad üksused oma iseloomult ongi otsesed kompensatsioonimeetmete läbiviijad sisepiiril, tingimustes, kus on kadunud piirikontroll piiripunktides ja nende vahelisel alal, olukorras, kus isikud võivad ületada piiri dokumendikontrollita seal, kus nendele on mugavam.

---

³⁷ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka” kontaktpunkti tegevusest. Valga: 2007, lk 2

³⁸ Samas, lk 2-3

³⁹ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007, lk 5

⁴⁰ Samas, lk 5

Liikuvad üksused on need, kes peavad tagama vahetult piirilähedasel alal oma tegevuspiirkonnas nii kohalike inimeste turvatunde, kui ka riikliku sisejulgeoleku. Sellest tulenevalt on nendele planeeritud ka ülesanded⁴¹:

- a) illegaalse immigratsiooni vastane võitlus;
- b) ebaseaduslikult Eestis viibivate isikute avastamine;
- c) sisepiiridel piirikontrolli taaskehtestamisel osalemine;
- d) operatiivinfo hankimine ning realiseerimine;
- e) süütegude avastamine ning menetlemine:
  - kuritegude avastamine, kuid menetlemine antakse teabeosakonnale/jaoskonnale;
  - väärtegude avastamine ning menetlemine.
- f) operatiivse reageerimisvõimekuse tagamine;
- g) osalemine välispiiri Eesti osas riigipiiri tugevdatud valvamises;
- h) osalemine rahvusvahelistes operatsioonides ning koostöös;
- i) piirivalve kiirreageerimisrühmade töös osalemine;
- j) tulipunktides osalemine;
- k) PV poolt andmebaasis SIS avastatud tagaotsitavate transport;
- l) kriisisituatsioonide lahendamisel osalemine;
- m) liiklusturvalisuse tagamine piirivalvele antud pädevuse piirides;
- n) kurjategijate liikumise avastamine;
- o) salakaubaveo tõkestamine;
- p) avaliku korra tagamine üldiselt;
- q) jälgimise/huvi all olevate isikute liikumise jälgimine;
- r) tagaotsitavate tabamine;
- s) tagaotsitavate asjade tabamine;
- t) narkootikumide leviku tõkestamine;
- u) mittesoovitavate isikute riigis viibimise tõkestamine;
- v) maksupettuse avastamine (tollitav kaup)

Peadirektori käskkirjaga kinnitatud tegevuskava⁴² järgi, selleks, et oma ülesandeid edukalt täita on liikuvatele üksustele planeeritud iga üksuse käsutusse 3 sõiduauto, millest 1 on alarmvärvides ja 2 eravärvides ning alarmvärvides väikebuss.

---

⁴¹ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007, lk 4

Sõidua autod oleks varustatud operatiivseks tegutsemiseks vajalike online IT ja sidevahendite ning sõidukite peatamiseks vajaliku tehnikaga, lisaks eravärvides sõidua autodel veel teisaldatavad vilkurid.

Väikebuss on varustatud kaasaegse dokumendi ja sõidukite I ja II astme piirikontrollivahenditega, online arvutiside kasutatavate andmebaasidega, sidevahendid, sõidukite peatamise, sealhulgas sundpeatamise vahendid, kontrollala tähistamiseks ning kontrollist teavitamiseks vajalikud liiklusmärgid.

Autori arvates on liikuvad üksused saanud oma ülesannetega hakkama osaliselt, kuna puudu on kontrolltehnikast ja sõidukitest, samuti on probleeme kütuse limiitidega, mis ei võimalda üksustel liikuda piisavalt mobiilselt.

3.2 Valmidusüksus

Valmidusüksuse loodi Piirivalveameti peadirektori 27.12.2007 käskkirja nr 248⁴³ alusel, millega kinnitati Kagu Piirivalvepiirkonna struktuur ja koosseisud. Antud käskkiri oli aluseks Valga linnas valmidusüksuse moodustamiseks endise Valga piirivalvekordoni hoonete baasil.

Valmidusüksuse struktuuri väljatöötamisel ja kinnitamisel arvestati asjaoluga, et tegu on piirivalvuritele täiendõpet teostava üksusega ning sellest tulenevalt arvestati sellega.

Valmidusüksuse struktuuris on järgmised ametikohad - üksuse ülem, ülema asetäitja, ohvitser, ohvitser-instruktor (piirivalvekapten), ohvitser-instruktor (piirivalveleitnant), üksuse veebel, 3 vanemallohvitser instruktorit, 5 allohvitseri ja metoodik-asjaajaja.⁴⁴ Nendel ametikohtadel

---

⁴² Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet, 2007, lk 4

⁴³ Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

⁴⁴ Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

olevad piirivalveametnikud organiseerivad ja viivad läbi Valmidusüksusesse täiendõppele suunatud piirivalveametnike koolitust.

Lisaks eeltoodutele on Valmidusüksuse struktuuris veel haldusüksus, mille koosseisus on järgnevad ametikohad – vanemspetsialist, töolist, operaator, 2 kokk-tehnoloog ja 2 koristajat. Haldusüksuse töötajad tagavad Valmidusüksuses ruumide korrashoiu ja isikkoosseisu tootlustamise.

Valmidusüksus allub otse piirivalvepiirkonna ülemale ja juhindub oma tegevuses Eesti Vabariigi kehtivatest õigusaktidest, riikidevahelistest lepingutest, Piirivalveameti ja Kagu Piirivalvepiirkonna põhimäärustest, Piirivalveameti peadirektori ning piirkonnaülema käskkirjadest ja Valmidusüksuse põhimäärusest⁴⁵

Üksuse sisene töökorraldus toimub vastavuses piirkonna sisekorraeeskirjale, arvestades piirivalveteenistuse seadust, piirivalveseadust ja nende alusel antud õigusaktidest tulenevaid iseärasusi. Üksuse töötajate alluvus, teenistuskohustused, vastutus, õigused ja ametikohale esitatud nõuded on määratud ära ametijuhenditega.⁴⁶

Üksuse põhiülesanneteks on vastavalt põhimäärusele piirkonna operatiivvalmiduse tagamine ning isikkoosseisule erialase ja eriolukordades tegutsemise täiendõppe korraldamine.

Põhiülesannete täitmisel peab Valmidusüksus tagama järgneva:

1. piirkonna võimekuse põhiülesannete täitmisel;
2. täiendõppe läbiviimise valmidusüksuses koolituses osalevatele piirivalveametnikele;
3. koostöö korraldamise teiste ametiasutustega oma tegevusvaldkonna piires;
4. piirkonnas paiknevate allüksustega koostöös ja teenistuses osalemise;
5. oma üksuse analüüside ja ülevaadete koostamise teenistusliku tegevuse üle;
6. piirkonnas tugevdatud valverežiimil või piirikontrolli ajutise taaskehtestamisel osalemise;
7. teenistuslike eeskirjade ja juhendmaterjalide välja töötamise ning rakendamise;

---

⁴⁵ Kagu Piirivalvepiirkonna ülema käskkiri nr 7 Valmidusüksuse põhimääruse kinnitamine. Võru: Kagu PVP, 2008

⁴⁶ Samas, lk 3

8. dokumentatsiooni süstematiseerimise, käitlemise ning hoidmise korraldamise ja selle hilisema arhiivi üleandmise vastavalt piirkonna asjaajamise korrale.⁴⁷

---

⁴⁷ Kagu Piirivalvepiirkonna ülema käskkiri nr 7 Valmidusüksuse põhimääruse kinnitamine. Võru: Kagu PVP, 2008 lk 3-4

4. KOMPENSATSIOONIMEETMETE RAKENDAMISE KAVA JA SELLE ELLUVIIMINE SISEPIIRIL

Seoses kiire arengutempoga pole võimalik piirivalvel rakendada koheselt kompensatsioonimeetmeid sellises mahus ja tehnikaga nagu on planeeritud Piirivalveameti peadirektori poolt kinnitatud tegevuskavas Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga, tuginedes kontseptsioonile „Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga”.⁴⁸

Tegevuskava järgselt tuleks teha muudatusi seadusandluses, selleks et liikuvate üksuste tegevust efektiivsemaks muuta:

1. Vajalik muuta piirkondade põhimäärused, luues liikuvad üksused ning Kagu valmidusüksuse.
2. Kirjutada liikuva üksuse põhimäärus koos ametijuhenditega.
3. Laiendada piirivalve tegevuspiirkonda üle Eestiliseks- Muuta PVS.
4. Rühmade lähetamine teise riiki vajab seaduse reguleerimist. Sama siia saabuvate lisajõududega.
5. Kagu PVP põhimäärus Lõunapiiri koordinatsiooni- ja piirialase koostöö talituse osa täiendamine (aegunud ülesanded eemaldada, lisada uued ning ümbernimetamine Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituseks)⁴⁹

Autori poolt kogutud materjalidest lähtub, et piirivalve on osaliselt suutnud juba ellu viia tegevuskavas kirjas olnud muudatustest.

Muudetud on Kagu PVP põhimäärus, loodi liikuvad üksused Kagu PVP ja Lääne PVP struktuurides ning loodud on Valmidusüksus asukohaga Valga linnas. Ümber on muudetud ka Lõunapiiri koordinatsiooni- ja piirialase koostöö talituse nimetus Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituseks, koos sellega eemaldati aegunud ülesanded ja lisati uued.

---

⁴⁸ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007

⁴⁹ Samas, lk 8

Kahjuks pole valmis veel liikuvate üksuste põhimäärus ja ametijuhendid, kuid autori andmetel on ka need valmimas.

Muudetud pole ka üle Eestiliseks piirivalve tegevuspiirkonda ning see raskendab piirivalve tegevust nii üleminekuperioodil, kui ka hiljem.

Valminud pole veel seaduslikud regulatsioonid rühmade teise riiki lähetamiseks ja teiste samalaadsete rühmade saabumine meile.

Samuti vajavad ülevaatamist ka kaasaegsemaks muutmist mitmed riikide vahelised lepped, millega on reguleeritud piiride valvamine ja koostöö sellel alal Eesti Vabariigi, Läti Vabariigi ja Leedu Vabariigi vahel.

Tegevuskava⁵⁰ järgi on analüüsi põhjal välja töötatud koolitusvajadused sisepiiridel kompensatsioonimeetmeid teostavatele liikuvate üksuste piirivalveametnikele:

1. alarmsõidukijuhi koolitus;
2. turvaktika tegutsemiseks maanteel, isikute kinnipidamine, peatatud transpordivahendi transport sündmuskohalt;
3. haldusdokumentide vormistamine;
4. dokumentide kontrolli I astme koolitus;
5. autode kontrolli I astme koolitus;
6. liiklusjärelvalve alane koolitus;
7. intervjuerimine;
8. dokumentide kontrolli II astme koolitus;
9. autode kontrolli II astme koolitus;
10. profileerimine;
11. väärteomenetlus..

Tänaseks on osaliselt teostatud Paikuse Politseikooli baasil koolitus nende punktide osas, mis puudutavad liiklust ja turvaktikat. Raskem on lugu dokumendi- ja sõidukitekontrolli II astet, kuna spetsiaalseid sellealaseid koolitusi ei ole kunagi eraldi läbi viidud.

---

⁵⁰ Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007

Kompensatsioonimeetmete rakendamisel kasutatakse piirivalve poolt hetkel Fiat Ducato väikebusse, mis on varustatud esmaseks dokumentide kontrolliks vajalike seadmetega, internetiühendusega piirivalve kasutuses olevatesse andmebaasidesse saamiseks. Sõidukid on alarmsõidukivärvides ja varustatud nõuetele vastavate heli ja valgussignaalidega.

Lisaks piirivalve seadmetele on liikuvate üksuste sõidukitesse paigaldatud ka politsei e-politsei seadmed, mis võimaldavad kasutada politsei andmebaase.

Politsei andmebaasid on liikuvatel üksustele paigaldatud selle tõttu, et 17.12.2007 allkirjastati Politseiameti ja Piirivalveameti kokkulepe kompensatsioonimeetmete rakendamiseks Schengeni õigusruumiga liitumisel⁵¹.

Eeltoodud kokkuleppe II peatükis lepiti kahe ametkonna peadirektorite poolt kokku piirivalve ja politsei ühispatrullide läbiviimine, selleks et tagada avalik kord ja välismaalaste Eestis viibimise seaduslikkuse kontroll. Lepiti kokku ka selles, et ühispatrulli reeglina väljakutset teenindama ei saadeta.

Sama kokkuleppe IV peatükis kohustub politseiamet paigaldama politsei andmekogule juurdepääsu võimaldamiseks, piirivalvesõidukitesse millega hakatakse teostama ühispatrulle e-politsei seadmed koos mKairi tarkvaraga, samuti tagatakse seadmete hooldus politsei poolt.⁵² Ametite kokkuleppe punkti 19⁵³ alusel sõlmisid kokkulepped kohalikud piirivalvepiirkonnad ja politseiprefektuurid.

Kagu Piirivalvepiirkond sõlmis Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri koostöökokkuleppe⁵⁴, millega määratleti ära maakonnad, mille piires politseiprefektuur ja piirivalvepiirkond tagavad ühispatrullide näol kompensatsioonimeetmete tagamist.

Sama kokkuleppega määrati kindlaks ühispatrullide prioriteedid tulenevalt kompensatsioonimeetmete eesmärgist:

1. illegaalselt Eestis viibivate isikute avastamine;

---

⁵¹ Piirivalveameti ja Politseiameti koostöökokkulepe. Lisa 2 Tallinn: 2002, lk 1

⁵² Samas, lk 1-2

⁵³ Samas, lk 3

⁵⁴ Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. Võru: Kagu PVP, 2007, lk 1

2. piirivalve- või politseiametnikele esitatavate võltsitud dokumentide (nt juhiluba, pass, viisa jm) avastamine;
3. kehtestatud korda rikkudes käideldavate esemete ja kauba (nt relvad, narkootilised ained, salakaup jm) avastamise;
4. avaliku korra tagamine;
5. liiklusjärelvalve teostamine.⁵⁵

Eeltoodud leppega määrati ära ühisoperatsioonide läbiviimise tingimused, ligipääs andmekogudele. Lepiti kokku ka tingimustes, milles osutatakse üksteisele korrakaitsealast abi ja ametnike koolitamise tingimused.⁵⁶

Selle kokkuleppe tulemusena alustasid 21.12.2007, pärast Eesti Vabariigi liitumist ühtse Schengeni viisaruumiga tööd esimesed ühispatrullid, esialgu komplekteeriti patrullide koosseisud piirivalve poolt Valga kordoni ja piiripunkti isikkoosseisuga ning alates 10.01.2008, pärast struktuurimuudatust⁵⁷, tegutseti edasi juba liikuvate üksuste nimetuse all.

Lisaks ühispatrullidele politseiga teostavad liikuvate üksuste liikmed ühispatrulle ka Läti Vabariigi piirivalvuritega. Aluse selliseks tegevuseks annab Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline ajutine ühise patrullimise koostööleping⁵⁸, mis kirjutati alla mõlema poole piirivalveametite nimel Eesti-Läti piirilõigul olevate piiriesindajate poolt.

Kokkuleppega määrati kindlaks, et vahetut koostööd teevad mõlema poole pädevad asutused ja eksperdid, milleks on Eesti Vabariigi poolelt Kagu Piirivalvepiirkond ja Lääne Piirivalvepiirkond ning Läti Vabariigi poolelt Riikliku Piirivalveameti Valmiera Piirivalvepiirkond ja Riikliku Piirivalveameti Vilaka Piirivalvepiirkond.⁵⁹

Lepingu artikli 2 alusel määravad mõlema poole pädevad asutused kontaktisikud, vahetavad informatsiooni, planeerivad ja viivad läbi ühisoperatsioone ja ühispatrulle, ühe poole pädeva

---

⁵⁵ Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. Võru: Kagu PVP, 2007, lk 1

⁵⁶ Samas, lk 2-4

⁵⁷ Piirivalveameti peadirektori käskkirja nr 248 Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamise. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine, lk 1. Tallinn: Piirivalveamet, 2007

⁵⁸ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline ajutine ühise patrullimise koostööleping. Valga: 2007

⁵⁹ Samas, lk 1

asutuse taotlusel osutatakse vajadusel tehnilist abi ja võimaldatakse kasutada eritehnikat samuti planeeritakse ja viiakse läbi ühisõppusi ja koolitusi.⁶⁰

Artikliga 3 määratakse ära ühistegevuse organiseerimine, mis seisneb kontaktisikute omavahelises tegevuses, teenistuse planeerimiseks vajalikku informatsiooni, ühispatrullide planeerimises ja kooskõlastamises, ühisõppuste ja täiendkoolituste organiseerimises ning riskianalüüside ja kokkuvõtete tegemises ühistegevusest.

Sama artikkel määrab kindlaks ka ühispatrullides ja ühisoperatsioonides osavõtmise ja nende läbiviimise tingimused.⁶¹

---

⁶⁰ Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline ajutine ühise patrullimise koostööleping. Valga: 2007, lk 2

⁶¹ Samas, lk 2

KOKKUVÕTE

Töö eesmärgiks oli uurida olemasolevaid rahvusvahelisi ja siseriiklike normatiivakte ning nende põhjal anda ülevaade, mida on piirivalve poolt tehtud Eesti–Läti sisepiiril kompensatsioonimeetmete rakendamiseks enne ja pärast liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Töö käigus kogus autor kokku temale kättesaadavad normatiivaktid, millega reguleeriti Schengeniga liitumise eelsel perioodil ettevalmistavat tegevust kompensatsioonimeetmete rakendamiseks ja aktid mis reguleerivad hetke tegevust sisepiiridel kompensatsioonimeetmete rakendamist. Need on õigusaktid, mis on välja antud Euroopa Liidu ja Eesti Vabariigi institutsioonide poolt, samuti ametkonnasisesed käskkirjad.

Autor seadis hüpoteesina üles väite, et piirivalve on Eesti-Läti sisepiiril rakendanud kõiki kompensatsioonimeetmeid, mis on olemasolevate tingimuste ja vahenditega võimalik.

Autori jõudis tema poolt kogutud materjalide põhjal järeldusele, et piirivalve on olemasolevates tingimustes Eesti-Läti sisepiiril rakendanud kõiki kompensatsioonimeetmeid. Kompensatsioonimeetmeid rakendatakse vastavad piirivalvele seadusega antud volitustele ning olemasolevate vahenditega. Hetkeolukord ei vasta veel Piirivalveameti tegevuskavas⁶² planeeritule, kuid toimub tegevus plaanide ellu viimise suunas. Sellele viitab asjaolu, et juba praeguste olemasolevate vahenditega üleminekuperioodil on piirivalve liikuvad üksused ühispatrullide käigus politseiga tabanud oma tegevuspiirkondades ebaseaduslikult Eestis viibinud teiste riikide kodanikke, politsei poolt tagaotsitavaid ja ära hoidnud muid erinevaid õigusrikkumisi.

Piirivalveameti tegevuskava⁶³ elluviimiseks tuleb Piirivalveametil teha ettepanek Siseministeriumile muudatuste sisseviimiseks seadusesse, et muuta piirivalve tegevuspiirkonnaks kogu Eesti Vabariigi territoorium.

---

⁶² Piirivalveameti peadirektori kk nr 213 Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. Tallinn: Piirivalveamet. 2007

⁶³ Sama

Autori poolt on ettepanek vaadata üle seadusaktid, mis reguleerivad piirivalve tegevuspiirkonda ja piirivalveametnike pädevust, selleks et piirivalveametnikel oleks suuremad õigused avaliku korra tagamisel siseriigis.

Autori arvates oleks kindlasti vaja juurde luua veel valmidusüksusi. Põhjus on selles, et piirivalveametnikest koosnev alaline koosseis Kagu PVP Valmidusüksuses on 14 piirivalveametnikku, kellest reaalset 5 on tegelikkuses Sisepiiri koordinatsiooni- ja koostöö talituse ülema käsutuses kontaktpunktis, ülejäänud moodustavad täiendõppel olevad piirivalvurid. Selleks, et üksust kasutada peaks autori arvates olema Valmidusüksuste koosseisus näiteks kaks rühma. Ühe rühma, moodustavad piirivalveametnikud, kes on valmidusüksuse alalises koosseisus ja saavad igapäevaselt õpet erinevate kriisisituatsioonide lahendamiseks, analoogiks võiks olla märulipolitsei, kus igapäevaselt teostatakse väljaõpet ja samal ajal käiakse ka tänavapatrullides. Sellise rühma eelis on selles, et kõik rühma liikmed teavad ja oskavad hinnata üksteise võimeid ja isikuomadusi ja nad on harjunud koos töötama ning neid valmistatakse igapäevaselt ette kriisisituatsioonide lahendamiseks. Teine rühm koosneks piirivalveametnikest, kes on täiendõppel ja vajadusel toetavad põhirühma.

Autori arvates peaks sellised valmidusüksused eeltoodud kujul olema igas piirkonnas, põhjendaks seda sellega, et piirkondade vastutusala on suured ja piirivalvamise tegevate struktuurüksused tegutsevad oma miinimumvõimete lähedal. Kriisisituatsioonides või piirikontrolli taastamise korral pole struktuurüksused võimelised tagama teenistust õigusaktide nõuete kohaselt. Sellistes olukordades oleks võimalik piirkonnal kasutada valmidusüksust, kes teab ja oskab tegutseda erinevates olukordades, nad on harjutanud kriisisituatsioonide lahendamist igapäevaselt, mida ei saa öelda ajutise koosseisu kohta.

РЕЗЮМЕ

Колледж: Колледж Погранохраны	Месяц и год: май 2008
Заголовок работы: “ОХРАНА СУХОПУТНОЙ ЭСТОНСКО-ЛАТВИЙСКОЙ ГРАНИЦЫ ПОСЛЕ ВХОЖДЕНИЯ В ЕДИНОЕ ВИЗОВОЕ ПРОСТРАНСТВО ШЕНГЕНА“.	
Автор работы: Аво Куби	подпись:
<p>ДИПЛОМНАЯ РАБОТА НАПИСАНА НА ТЕМУ “ОХРАНА СУХОПУТНОЙ ЭСТОНСКО-ЛАТВИЙСКОЙ ГРАНИЦЫ ПОСЛЕ ВХОЖДЕНИЯ В ЕДИНОЕ ВИЗОВОЕ ПРОСТРАНСТВО ШЕНГЕНА“. РАБОТА НА 40 ЛИСТАХ. ИСПОЛЬЗОВАНО 13 ИСТОЧНИКОВ. ДАННАЯ РАБОТА СОСТОИТ ИЗ 5 ГЛАВ.</p> <p>ДИПЛОМНАЯ РАБОТА СОСТАВЛЕНА 09.02.2007 ПО ПРИКАЗУ № 5-8/81 РЕКТОРА АКАДЕМИИ ВНУТРЕННЕЙ ОХРАНЫ. УТВЕРЖДЕНА НА ОСНОВАНИИ РУКОВОДСТВА ДЛЯ „ПИСЬМЕННЫХ СТУДЕНЧЕСКИХ РАБОТ“.</p> <p>ДИПЛОМНАЯ РАБОТА НАПИСАНА НА ЭСТОНСКОМ ЯЗЫКЕ И РЕЗЮМЕ ПРЕДСТАВЛЕНО НА РУССКОМ ЯЗЫКЕ.</p> <p>В ДИПЛОМНОЙ РАБОТЕ ДАН ОБЗОР ЮГО-ЗАПАДНОМУ (КАК САМОМУ ДЛИННОМУ ОТРЕЗКУ ВНУТРЕННЕЙ ГРАНИЦЫ) ПОГРАНИЧНОМУ РАЙОНУ, НА ПРИМЕРЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ, КОТОРАЯ ПРОИСХОДИЛА И ПРОИСХОДИТ СЕЙЧАС НА МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЕ ЭСТОНИИ И ЛАТВИИ, ПОСЛЕ ВСТУПЛЕНИЯ ОБЕИХ СТРАН В ЕДИНОЕ ВИЗОВОЕ ПРОСТРАНСТВО ШЕНГЕНА. ОБЗОР ОБ ИЗМЕНЕНИИ МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ ГРАНИЦЫ ВО ВНУТРЕННЮЮ ГРАНИЦУ. ТАКЖЕ СДЕЛАН ОБЗОР ПРАВОВЫХ АКТОВ, РЕГУЛИРУЮЩИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПОГРАНООХРАНЫ, КОТОРЫМИ РУКОВОДСВУЮТСЯ ПРИ ВНЕДРЕНИИ КОМПЕНСАЦИОННЫХ МЕТОДОВ НА ВНУТРЕННЕЙ ГРАНИЦЕ. ДАН ОБЗОР О НАХОДЯЩИХСЯ НА ВНУТРЕННЕЙ ГРАНИЦЕ СТРУКТУРНЫХ ОТДЕЛЕНИЯХ, ОСНОВНЫМ ЗАДАНИЕМ КОТОРЫХ ЯВЛЯЕТСЯ ВВЕДЕНИЕ В ЖИЗНЬ КОМПЕНСАЦИОННЫХ МЕТОДОВ, И ИХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИСХОДЯЩЕЙ ИЗ ПРАВОВЫХ ОСНОВ.</p> <p>ЦЕЛЬЮ РАБОТЫ ЯВЛЯЕТСЯ ОБЗОР ПРОДЕЛАННОЙ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ ПОГРАНООХРАНЫ НА ВНУТРЕННЕЙ ГРАНИЦЕ И НЫНЕШНИХ ДЕЙСТВИЙ ПО ПРИМЕНЕНИЮ КОМПЕНСАЦИОННЫХ МЕТОДОВ НА ВНУТРЕННЕЙ ГРАНИЦЕ ЭСТОНИИ – ЛАТВИИ ПОСЛЕ ВСТУПЛЕНИЯ В ЕДИНОЕ ВИЗОВОЕ ПРОСТРАНСТВО ШЕНГЕНА. А ТАКЖЕ О ПРАВОВЫХ АКТАХ, КОТОРЫМИ РУКОВОДСВУЮТСЯ.</p> <p>В ХОДЕ НАПИСАНИЯ РАБОТЫ НА ОСНОВЕ СОБРАННОГО МАТЕРИАЛА МОЖНО ПОДТВЕРДИТЬ, ЧТО ПОГРАНООХРАНА СМОГЛА ЧАСТИЧНО ВЫПОЛНИТЬ ЗАПЛАНИРОВАННЫЕ ДЕЙСТВИЯ ПРИ ПРИМЕНЕНИИ КОМПЕНСАЦИОННЫХ МЕТОДОВ.</p>	

В ХОДЕ РАБОТЫ ВЫЯВЛЕНЫ ОСНОВНЫЕ СТРУКТУРНЫЕ ЕДИНИЦЫ, КОТОРЫЕ ВНЕДРЯЮТ КОМПЕНСАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ И ИХ ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ.

Ключевые слова: внутренняя граница, компенсационные методы, правовые основы

Ключевые слова:

Место хранения: Академия внутренней охраны

К защите разрешено:

Руководитель:

подпись:

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

1. Isikute üle piiri liikumist reguleerivad ühenduse eeskirjad (Schengeni piirieskirjad) 28.11.2005-Euroopa Liidu Teataja
2. Schengeni acquis` sätete täieliku kohaldamise kohta Eesti Vabariigis, Tšehhi Vabariigis, Läti Vabariigis, Leedu Vabariigis, Ungari Vabariigis, Malta Vabariigis, Poola Vabariigis, Sloveenia Vabariigis ja Slovaki Vabariigis. 08.12.2007 Euroopa Liidu Teataja
3. Kagu Piirivalvepiirkonna põhimäärus. 24.05.2005.- RTL 2005, 53, 752, RTL 2007, 96, 1611
4. Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline leping „Valga-Valka“ kontaktpunkti tegevusest. 02.01.2008 nr 1.1-6.2/1
5. Eesti Vabariigi Piirivalveameti ja Läti Vabariigi Riikliku Piirivalve vaheline ajutine ühise patrullimise koostööleping. 02.01.2008 nr 1.1-6.2/2
6. Piirivalveameti ja Politseiameti koostöökokkulepe. 11.11.2002 Politseiamet. Lisa 2 Piirivalveameti ja Politseiameti kokkulepe kompensatsioonimeetmete rakendamiseks Schengeni õigusruumiga liitumisel.
7. Kagu Piirivalvepiirkonna ja Lõuna Politseiprefektuuri koostöökokkulepe. 28.12.2007 nr 5/1.1-6.1/07/1
8. Kontseptsiooni ”Integreeritud piirihaldus liitumisel Schengeni ühtse viisaruumiga” kinnitamine. 28.12.2006 Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 597.
9. Kompensatsioonimeetmete rakendamine peale liitumist Schengeni ühtse viisaruumiga. 11.10.2007 Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 213.
10. Siseministri 25.04.2007 määruse nr 86 „Piirivalveameti, Piirivalve Lennusalga ja piirivalvepiirkondade teenistujate koosseis” §1 lõike 5 rakendamine. Peadirektori 28.06 käskkirja nr 155 kehtetuks tunnistamine. 27.12.2007 Piirivalveameti peadirektori käskkiri nr 248.
11. Valmidusüksuse põhimääruse kinnitamine. 04.01.2008 Kagu Piirivalvepiirkonna ülema käskkiri nr 7.
12. Kagu Piirivalvepiirkonna Sisepiiri koordinatsiooni- ja piirialase koostöö talituse põhimääruse kinnitamine. 10.01.2008 Kagu Piirivalvepiirkonna ülema käskkiri nr 8.

13. Piirivalve 2008 Schengenis jätkumine lõunapiiril (projekt). (i.t)